Werken met groepen, **maar hoe?**

Muziekonderwijs in Nederland is van oudsher individueel gericht. De laatste jaren neemt groepsgewijs onderricht toe. Dat vraagt van docenten een heel andere benadering. Lang niet alle leerkrachten zijn op die nieuwe taak berekend. De Gelderse cultuurorganisaties KCG en EDU-ART organiseerden twee interactieve werkplaatsen om professionele muziekddocenten uit Gelderland verder te bekwamen in het werken met groepen, vooral in het basisonderwijs. Verslag van één van de beide sessies.

TEKST: FEIKE KLOMP • FOTO'S: FEIKE KLOMP EN SPRINTFOTO EERBEEK

Groepsles vergt andere competenties als individueel onderwijs.

De muziekdocenten namen tijdens de werkplaats ook zelf het instrument ter hand.

Kinderen muziekonderwijs aanbieden is aan grote veranderingen onderhevig. Het aloude motto 'zender/ontvanger' wordt nog gebezigd, maar steeds meer muziekdocenten merken dat tijden veranderen. De afgelopen jaren is vanwege verschillende initiatieven op dit gebied een nieuw werkterrein voor muziekdocenten ontstaan. Een programma als Muziek in de Klas biedt de mogelijkheid om AMV met een instrument te geven aan kleine groepen onder schooltijd. Toch is muziek en cultuur doceren aan groepen kinderen voor veel docenten best een uitdaging. Misschien stiekem ook wel een beetje eng?

De werkplaats staat onder leiding van Suzan Lutke. Circa 25 docenten luisteren aandachtig naar haar verhaal. Lutke snapt de 'onzekerheid' bij de docenten maar wijst juist op de talloze kansen die de innovatieve manier van lesgeven in de klas biedt. Ze staat onder andere aan de wieg van de ontwikkelingen rond Musician 3.0, een revolutionaire manier van musici opleiden voor de huidige beroepspraktijk. Deze methode wordt bijvoorbeeld al toegepast door het Utrechtse conservatorium. Insteek van deze ochtend in Eerbeek: samen nieuwe kennis en ideeën over muziekeducatie aan groepen kinderen uitwisselen, good practise zelf ervaren en uitproberen, hoe hierin gecoacht te worden en een goede professionele discussie met elkaar te voeren.

Suzan Lutke voorafgaand aan de werkplaats: "Groepen hebben mij altijd al geboeid. Hoe krijg je mensen of kinderen in beweging. Ik krijg daar zelf ook altijd energie van. Leren om te willen leren zijn voor mij belangrijke triggers."

Als rode draad van haar inspirerende verhaal haalt ze daarbij het door haar mede geïnitieerde project Kiemm (Kinderen In Eerbeek Maken Muziek) aan. Dit is een samenwerking tussen vijf basisscholen in Eerbeek en muziekvereniging Eerbeek om blazersklassen in groep 6 te vormen. Ieder kind krijgt een instrument en leert een jaar lang in orkestvorm samen muziek maken. "We denken best nog in tradities en traditionele werkvormen. Dat zie je bijvoorbeeld terug bij de opleidingen. Er is een hoofdvakdocent die van 'bovenaf' jou opdrachten en leerstof geeft. Ik zeg niet dat dit fout is, maar ik heb daar wel zo mijn opvattingen over." Vervolgens vertelt zij haar uitgangspunten bij de nieuwe groepsgewijze aanpak. "Elk mens wil leren, daar geloof ik heilig in. Mensen kunnen ook van elkaar veel leren. Feitelijk zeg ik: mensen leren als ze iets willen wat ze nog niet kunnen. Daarom moet het onderwijs kinderen iets laten willen, wat ze misschien nog niet weten."

Omdat dit best een filosofische invalshoek is en een aantal docenten dit even moet laten bezinken, zoekt Lutke bewust even de ontspanning op en gaat over tot een praktisch deel. "Ik doe nu net alsof jullie een groep kinderen zijn. Pak de lessenaar, vouw hem open en pak het muziekinstrument wat bij je stoel ligt." Vervolgens laat ze hen een viertal tonen spelen. In een klein kwartiertje klinken vrolijk de trompetten, bugels en hoorns in de ruimte. "De rol van de docent is om te prikkelen en te enthousiasmeren. Hoe zoek je wegen om samen met anderen de antwoorden te vinden?" Inderdaad, want veel van het succes hangt af van de man of vrouw voor de groep. Omdat werken met groepen kinderen al dan niet onder schooltijd en al dan niet met verschillende muziekinstrumenten enorm veel eist, kan de kloof tussen het werken op een muziekschool en het werken met groepen onoverbrugbaar lijken. "Het onderwijs is steeds meer leerling gestuurd. Dat is nu eenmaal een feit en daar hebben wij mee van doen", vervolgt Lutke gedreven haar verhaal. "Mensen hebben heel verschillende leerbehoeften. De wereld verandert, dus de educatie ook." Nadat de docenten de instrumenten weer in de koffers hebben opgeborgen, gaat de discussie verder. Een aantal docenten worstelt nog met de veranderingen, staat wel open voor de nieuwe groepsgewijze en creatieve aanpak, maar weet ook dat er veel meer op hen af gaat komen. "Ja, we moeten onze professionaliteit anders gaan inzetten. Sterker, onze rol is ingewikkelder. Je bent naast een prof ook coach en moet op meer prikkels in de groep reageren. Dat vereist concentratie en aanpassingsvermogen", stelt Lutke verder.

Het tweede creatieve moment op deze intensieve morgen is aangebroken. De docenten mogen in groepjes een opdracht uitwerken. Ze krijgen een kwartier de tijd om met een instrument en een paar 'verplichte tonen' een minioptreden te verzorgen. Dit leidt tot grappige en soms hilarische optredens van de docenten. Sommigen weten wat het is om een koperinstrument te bespelen. Voor anderen, veelal klassiek geschoolden, is een hoorn of bugel een noviteit. "Jullie merken het zelf. De ene groep voert de opdracht letterlijk uit, anderen maken er theater van en de lol straalt ervan af. Dat is mooi om te zien", vindt Lutke. "Mijn uitgangspunt: leren is een lerend proces, een leerling is geen rechte lijn, maar is samenhang."

Suzan Lutke geeft aan het slot van de intensieve ochtend nog een mooie meedenker mee voor de docenten: "Als een kind niet leert zoals wij lesgeven, moeten we gaan lesgeven zoals het kind leert." Een mooie wijsheid waar de docenten mee aan de slag kunnen. Waar dit allemaal toe zal leiden, moet de toekomst uitwijzen, zo weten de deelnemers nu. ●

'Als een kind niet leert zoals wij lesgeven, moeten we lesgeven zoals het kind leert'

Per 1 juli zijn KCG (Gelders kenniscentrum voor kunst en cultuur) en EDU-ART gefuseerd tot Cultuurmij Oost: www.cultuurmijoost.nl. Meer informatie over het project Kiemm: www.kiemm-eerbeek.nl.